

RystadEnergy

|ENERGY>< insights & analytics |

Мұнай-газ саласындағы реттеу – Қазақстан және басқа елдердің тәжірибесі

2025 жылғы 27 мамыр

Қазақстанның мұнай-газ саласы елеулі сын-қатерлерге тап болуда. Теңіз бен Қашаған сияқты ірі жобалар өндірудің өсуін қамтамасыз етті, алайда елдің ОПЕК+ келісіміне қатысуы мұнай өндіру көлеміне айтарлықтай шектеулер қояды. Жаңа кен орындарын ашу және барларын әрі қарай игеру инвестицияны талап етеді, бірақ қолданыстағы салық режимі инвесторлар үшін жеткілікті тартымды емес. Қазақстанның ұлттық мұнай-газ компаниясы мен көптеген жер қойнауын пайдаланушылар қазақстандық МӨЗ-дерді шикізатпен қамтамасыз етіп отыр; дегенмен, мұнай өнімдеріне белгіленетін реттелетін бағалар экспортпен салыстырғанда рентабельділікке қол жеткізуге мүмкіндік бермейді.

Rystad Energy және ENERGY Insights & Analytics бірлесіп әзірлеген алдыңғы «Орындау немесе орындамау – Қазақстанның дилеммасы» атты мақалада елдің ОПЕК+ аясындағы екіұшты ұстанымының салдары қарастырылып, реттеуші органның қазіргі кезде тап болған тәуекелдері атап өтілген болатын. Бұл мақалада саланы реттеу бойынша салыстырмалы елдердің тәсілдері және осы шаралардың өндіру профилі мен инвестициялық белсенділікке әсері қарастырылады.

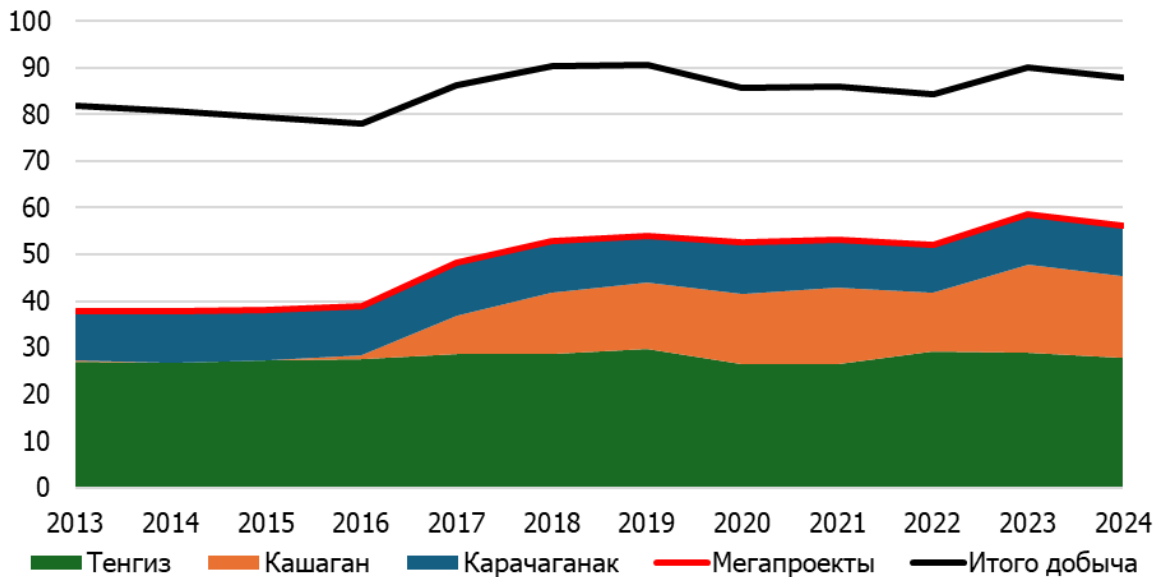
Қазақстандағы мұнай өндіру саласындағы проблемалық мәселелер

Қазақстандағы мұнай өндіру [бұдан әрі мұнай ұғымына шикі мұнай мен конденсат кіреді] мемлекеттік деңгейде жүйелі тәсілді талап ететін бірқатар мәселелерге тап болып отыр. Бұл мәселелер жер қойнауын пайдаланушыларға қойылатын реттеушілік талаптармен, инвестициялық тартымдылықпен, салық режимімен және ұлттық мұнай-газ компаниясының салаға қатысу деңгейімен байланысты.

Мұнай өндірудің мегажобаларда шоғырлануы. 2024 жылы Қазақстандағы жалпы мұнай өндірудің шамамен үштен екісі үш мегажобаға – Теңіз, Қашаған және Қарашығанақ кен орындарына тиесілі болды. Бұл жобалардың үлесі 2016 жылы Қашаған кен орны қайта іске қосылған сәттен бастап тұрақты түрде өсіп келеді (1-сурет) және болжам бойынша, мегажобаларды кеңейту мен басқа (кәрі) кен орындарындағы өндірудің азаюы есебінен 2033 жылға қарай 78%-ға жетеді.

Аталған мегажобалардың операторы Қазақстан емес, ал ұлттық мұнай-газ компаниясы Теңіз, Қашаған және Қарашығанақ жобаларында тиісінше 20%, 16,877% және 10% үлеске ие. Акционерлік капиталға қатысу үлесі шектеулі болған жағдайда Қазақстан өз мүдделерін халықаралық инвесторларға қарсы арбитраждық соттарға талап-арыз беру арқылы қорғайды.

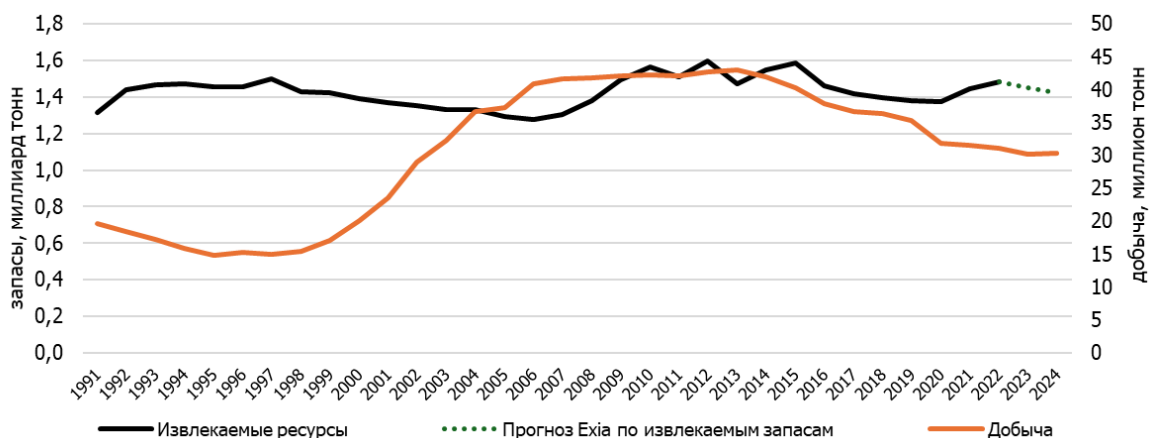
1-кесте. Қазақстанда мұнай өндіру
Миллион тонна

Дереккөз: ENERGY Insight & Analytics, ҚР Энергетика министрлігі /ҚР ОЭК АТО

Жетілген кен орындарының инвестициялық тартымдылығының төмендігі. Мұнай өндіру көлемі (мегажобаларды есептемегенде) 2014 жылдан бері төмендеп келеді (2-сурет), мұнайдың алынатын қорларының [Қазақстан жіктемесі бойынша А+В+С1+С2 санаттары] қайта есептелуіне байланысты өскеніне қарамастан. 2024 жылы кәрі кен орындарындағы өндіру көлемі 30 млн тоннаны құрады, бұл 2013 жылғы деңгейден 29%-ға төмен. Қорлар бола тұра өндіру көлемінің азаюы өндірудің жеткілікті рентабельді болмауын және соның салдарынан инвестициялардың жеткіліксіздігін көрсетуі мүмкін.

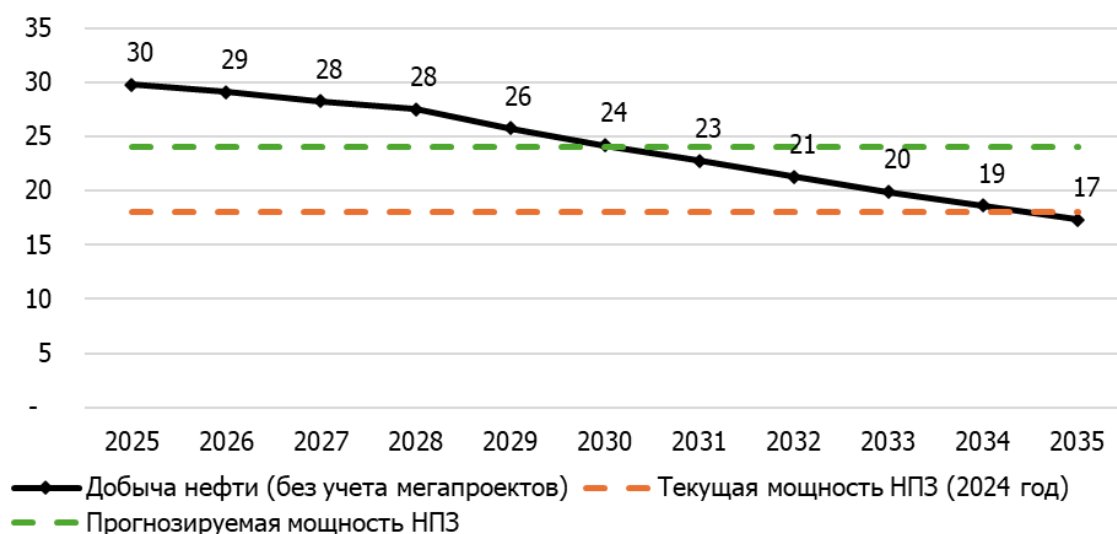
2-кесте. Өндірілетін қорлар мен мұнай өндіру көлемі (мега-жобаларды қоспағанда)
Миллиард тонна (қор), Миллион тонна (өндіру)

Дереккөз: ENERGY Insight & Analytics, Ұлттық Геологиялық Қызмет, ҚР Энергетика министрлігі /ҚР ОЭК АТО

Болжамға сәйкес (3-сурет), Қазақстандағы жетілген кен орындарындағы мұнай өндіру көлемі 2025 жылы шамамен 30 млн тоннаны құрап, 2030 жылға қарай 24 млн тоннаға дейін төмендейді. Бұл – еліміздегі мұнай өңдеу зауыттарының кеңейтілген қуаттылығына сәйкес келетін шекті көрсеткіш [қазіргі уақытта — 18 млн тонна, Шымкент МӨЗ-ін жаңғыртуға байланысты 24 млн тоннаға дейін ұлғаюы күтілуде]. Егер қажетті шаралар қабылданбаса, өндіру көлемі жылына 6–7%-ға дейін төмендей беруі мүмкін. Бұл ішкі сұранысты қамтамасыз ету үшін мегажобалардан мұнайды әлемдік бағамен сатып алуға мәжбүр етеді.

3-кесте. Жетілген кен орындарындағы мұнай өндіру болжамы және МӨЗ қуаты
Миллион тонна

Дереккөз: ENERGY Insight & Analytics

Ішкі нарыққа мұнай жеткізудің маржалық табыстылығының төмендігі. 2024 жылы Қазақстанда мұнайдың әлемдік бағасы мен нетбэк (таза түсім) арақатынасы экспорт кезінде 42%-ды, ал ішкі нарыққа жеткізу кезінде 32%-ды құрады. Осылайша, мұнайды экспорттау өндіруші компаниялар үшін ішкі нарықпен салыстырғанда 10 пайыздық тармаққа тиімдірек. Мегажобаларды қоспағанда, барлық басқа жер қойнауын пайдаланушылар мұнайды ішкі нарыққа ҚР Энергетика министрлігі бекіткен кесте бойынша жеткізеді.

Жер қойнауын пайдаланушылар мұнай өнімдерін өткізуден толық маржа да ала алмайды, өйткені Қазақстанда жанармай бағасы көрші елдермен салыстырғанда айтарлықтай төмен. Бұл АИ-92 маркалы бензин мен дизель отынына мемлекеттік баға реттеуімен байланысты, ол 2025 жылғы 30 қаңтарға дейін қолданыста болды. Жанармай бағасын нарықтық деңгейге кезең-кезеңімен жеткізу көзделіп отыр. Сонымен қатар бензин мен дизельді ЕАЭО кедендік аумағынан тыс жерлерге экспорттауға, сондай-ақ Қазақстан аумағынан автокөлікпен және теміржол көлігімен шығаруға тыйым салу сақталады.

Бензин мен дизель отынына бағаның көптен күткен либерализациясы басталды, алайда мотор отыны бағасының өсуі акциз мөлшерлемелерінің және делдалдардың маржасының артуы есебінен теңестірілуі мүмкін деген қауіп бар. Ұлттық мұнай-газ компаниясының қосалқы рөлі. Қазақстанның ұлттық мұнай-газ компаниясы – ҚазМұнайГаз 2024 жылы елдегі мұнай өндірудің жалпы көлемінің тек 27%-ын (23,8 млн тонна) қамтамасыз етті, ал ОПЕК+ елдерінің ұлттық компаниялары орта есеппен ұлттық өндіру көлемінің 67%-ын құрайды.

Алайда ҚазМұнайГаздың мегажобалардағы үлесін алып тастасақ, компанияның үлесі жалпы өндіру көлемінің тек 16%-ын (14,1 млн тонна) құрайды, оның 59%-ы (8,3 млн тонна) қазақстандық мұнай өңдеу зауыттарына (МӨЗ) өңдеуге бағытталады. Қысқа мерзімді перспективада мұнай өңдеуге арналған ресурстық база өзгеріссіз қалады. Мегажобалардағы мұнай Теңіз, Қашаған және Қарашығанақ бойынша тұрақтандырылған келісімшарттардың мерзімі аяқталғанға дейін, тиісінше 2033, 2037 және 2041 жылдарға дейін өңдеуге қолжетімді болмайды деп күтілуде. Осы кезеңге дейін ҚазМұнайГаз МӨЗ-ді өзінің ресурстық базасы есебінен қамтамасыз ететін болады. Қазақстанның ОПЕК+ құрамындағы қатысушының екіұштылығы. Қазақстанның ОПЕК+ (ерікті) квоталарын жақында сақтамауы альянс қатысушыларының назарын аудартып, тіпті кейбір тараптардың сынына ұшырады – кейбіреулер Қазақстанды «алдаушы» (“cheater”) деп атады. Қазақстан ОПЕК+ аясында ерікті түрде алған міндеттемелерді орындау мен мұнай өндіруді ұлғайтуға экономикалық тәуелділік арасында таңдау жасауы керек болып отыр. Бір жағынан, Энергетика министрлігі квоталарға адалдығын растап, белгіленген өндіру деңгейіне оралып, артық өндірілген көлемді өтеуді жоспарлап отыр. Екінші жағынан, Ұлттық экономика министрлігі мемлекеттік бюджет параметрлерінде мұнай өндіру көлемінің өсімін жоспарлап отыр. Бұған қоса, мұнай өндірудің артуына байланысты қосалқы табиғи газ жаңа газ-химия жобаларына және халық тарапынан өсіп келе жатқан ішкі сұранысты қамтамасыз етуге бөлініп қойған. Мүмкін, ОПЕК+ кейбір қатысушыларының квоталық тәртіпті бұзуы мұнай өндірудің жалпы өсуін жоспарлауға негіз болды, бұл әлемдік бағаларға қысым көрсетуде. Қазақстан тап болып отырған мәселелер бір күнде пайда болған жоқ, олардың салдары ондаған жылдар бойы жиналды. Алайда мұнай саласын басқару тәсілдерінде жүйелі өзгерістердің болмауы Қазақстан үшін беделдік және қаржылық тәуекелдерге алып келуі мүмкін.

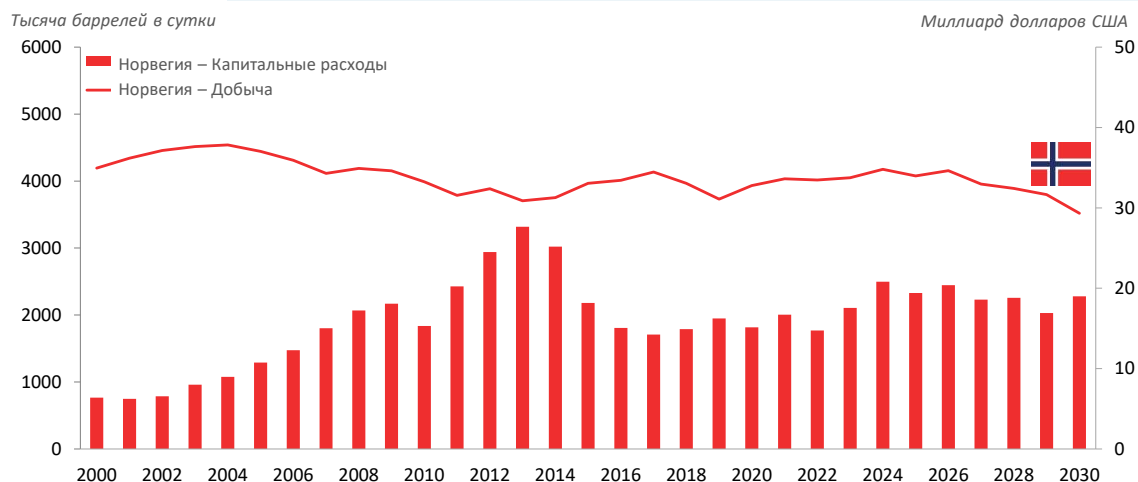
Қазақстанның мұнай-газ саласы тап болған қиындықтарға жауап іздеуде салыстырмалы елдердің тарихи тәжірибесіне жүгінген жөн. Инвестициялар мен өндіру көлемінің серпінін талдау арқылы саланы реттеудің түрлі модельдерінің тиімділігін бағалауға болады.

Норвегия

Норвегияның мұнай-газ саласы инвесторлар үшін тұрақты әрі қолайлы реттеу жүйесіне негізделген. Мұнай өндіруден түсетін табысқа салық салудың тиімді мөлшерлемесі 78% деңгейінде болғанымен, бұл құрылым геологиялық барлау мен капиталы көп қажет ететін жобаларды ынталандырады. Компаниялар кен орындарын барлау мен игеруге жұмсалған елеулі шығындарды салықтық шегерім ретінде есепке ала алады, бұл жобалардың рентабельділігін арттырып, капиталға бәсекеге қабілетті табыстылықты қамтамасыз етеді.

Норвегия мұнай басқармасы (Norwegian Petroleum Directorate, NPD) нормативтерді сақтау мен ресурстарды басқаруды қадағалайды, ал Мұнай және энергетика министрлігі саланың саясатын айқындайды. Норвегия моделі мемлекет қатысуын нарықтық бәсекемен ұштастырады. Мемлекеттік Petoro компаниясы мемлекеттің тікелей қаржылық мүдделерін басқарады, ал Equinor халықаралық мұнай компанияларымен тең дәрежеде бәсекелеседі. Мұндай модель әділ бәсекені және жоғары операциялық тиімділікті қамтамасыз етеді.

4-кесте. Норвегия – өндіру және негізгі капиталдық шығындар, 2000–2030 жж. тәулігіне мың баррель (өндіру), миллиард АҚШ доллары (капиталдық шығын)

Дереккөз: Rystad Energy зерттеулері мен талдауы

Мұндай салықтық ынталандырулар жаңа ойыншылар үшін тәуекелдерді төмендетіп, жаңа кен орындарының тұрақты түрде ашылуына ықпал етеді. Айқын нормативтік-құқықтық база мен болжамды фискалдық жағдайлармен үйлескен бұл шаралар Норвегияның энергетика саласындағы жаһандық инвестициялар үшін негізгі бағыттардың бірі ретінде қалуына мүмкіндік береді.

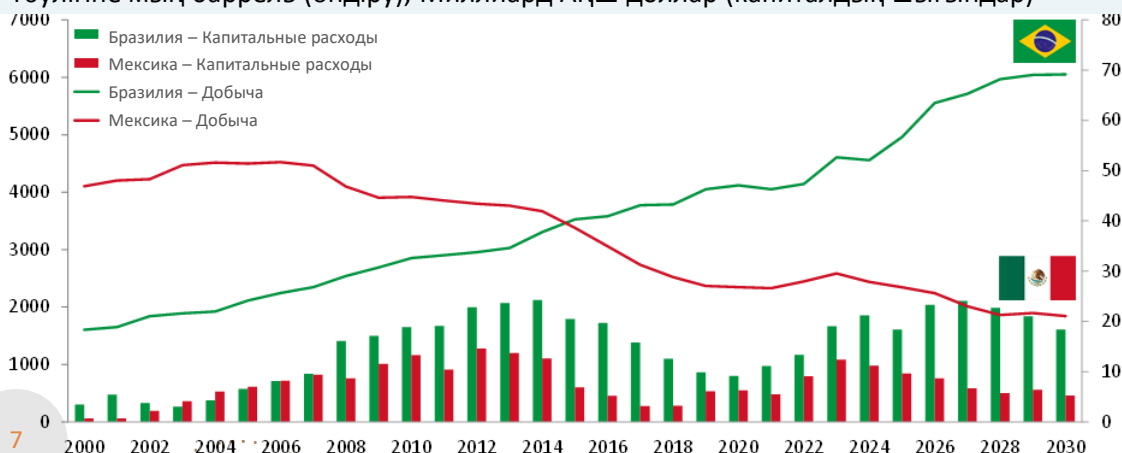
2000 жылдардың басында енгізілген фискалдық өзгерістер Норвегияға тәуелсіз ойыншыларды көптеп тартуға жол ашты, бұл елде мұнай өндірудің өсуіне ықпал етті. Бұл әсіресе кен орындарының сарқыла бастаған тұсында маңызды, өйткені озық технологияларды тартуға және тар бейінді құзыреттері бар шағын компаниялар арасындағы бәсекелестікке жағдай жасауға мүмкіндік береді. Көршілес Ұлыбританиямен салыстырғанда, Норвегия геологиялық барлау қарқынын және қорларды толықтыру көрсеткіштерін сақтауда едәуір жоғары нәтижелерге қол жеткізді.

Бразилия мен Мексика

Бразилия мен Мексиканың мұнай-газ салаларының бірқатар ортақ белгілері бар. Екі ел де елеулі қайраңдық қорларға ие және олардың тарихында саяси тұрақсыздық, жемқорлық дау-жанжалдары мен мемлекет басымдық ететін жағдайлар болған — Бразилияда бұл Petrobras, ал Мексикада Pemex компаниясы арқылы жүзеге асқан. Бұл елдердің қайраңдық бассейндері қорлардың жоғары сапасына байланысты халықаралық инвесторлардың назарын аударады. Дегенмен, олардың реттеу траекториялары бір-бірінен ерекшеленеді: Бразилия мұнай секторын біртіндеп либералдандырып, шетелдік ойыншыларға ашық әрі ашық тендерлер арқылы қол жеткізуге мүмкіндік беріп отыр. Ал Мексикада реформалар жүйесіз түрде жүргізілді. 2013 жылғы энергетикалық реформа бастапқыда секторды ашқанымен, кейінгі саяси өзгерістер реформалардың кері шегінуіне, мемлекеттің бақылауының күшеюіне және шетелдік компаниялардың қатысуының

5-кесте. Бразилия және Мексика – Өндіру және негізгі капиталдық шығындар, 2000–2030 жж.

Тәулігіне мың баррель (өндіру), Миллиард АҚШ доллар (капиталдық шығындар)

Источник: Исследования и Анализ Rystad Energy

Либералдандырылған Бразилия нарығы Shell, BP және Equinor сынды жетекші халықаралық мұнай-газ компанияларын тартты. Бұл компаниялар үстірт тұзасты кен орындарын игеруге белсенді түрде инвестиция салып отыр. Petrobras бұрынғысынша негізгі ойыншы болып қала береді, алайда енді монополиялық мәртебеге ие емес. Ал Мексика мұнай секторы әлі де Pemex компаниясының айтарлықтай бақылауында; шетелдік компаниялардың қатысуы саясаттағы белгісіздік пен Pemex-ке берілетін артықшылықтар салдарынан өте төмен.

Бразилия бәсекеге қабілетті тендерлік рәсімдер мен айқынырақ салық жүйесін қамтитын неғұрлым ашық нормативтік-құқықтық базаны ұсынады. Реттеуші орган — Мұнай, табиғи газ және биоотын бойынша ұлттық агенттік (ANP) — инвесторлар тарапынан тәуелсіз және тұрақты орган ретінде қабылданады. Бұған қарағанда, Мексикадағы реттеу ортасы аз болжамды бола түсті, өйткені Pemex үкімет шешімдеріне елеулі ықпалын сақтап отыр.

Бразилия үшін басты міндет – реттеудің тұрақтылығын сақтау және экологиялық міндеттемелерді орындау арасындағы тепе-теңдікті қамтамасыз ету. Тұзасты қорлардың әлеуеті орасан зор, алайда саяси өзгерістер тұрақты дамуға қауіп төндіруі мүмкін. Мексиканың келешегі Pemex-ті қалпына келтіруге және үкіметтің саясатының айқындығы мен болжамдылығын арттыру арқылы инвесторлардың сенімін қайтара алуына байланысты.

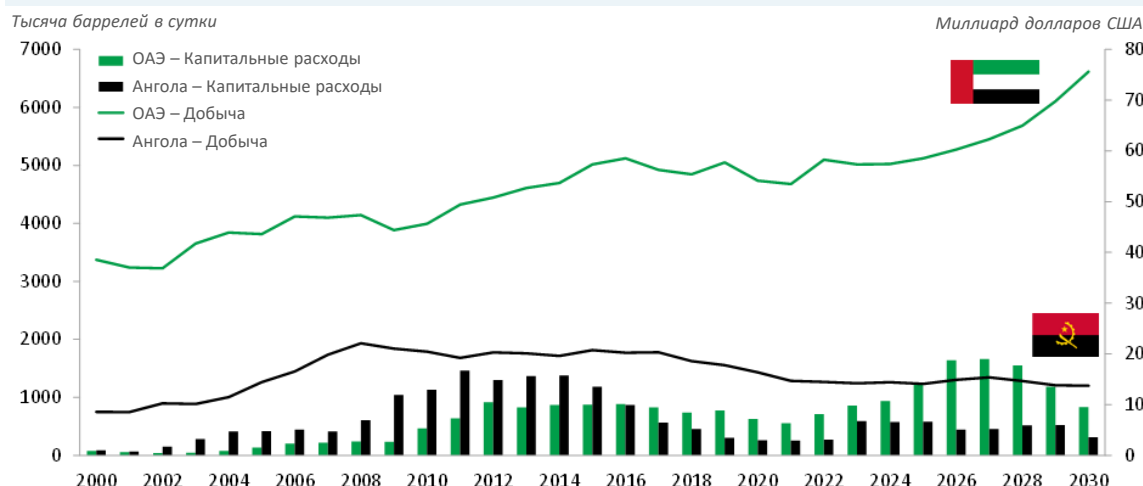
Ангола мен БАӘ

Ангола да, Біріккен Араб Әмірліктері де дәстүрлі түрде мемлекетке бағдарланған мұнай экономикасына жатады, дегенмен олардың салық салу режимдері мен реттеу жүйелері әртүрлі стратегиялық басымдықтарды бейнелейді.

Анголаның мұнай секторы көбінесе ұлттық Sonangol компаниясына тәуелді, ол бір мезгілде реттеушілік және өндірістік функцияларды орындайды. Елдегі салық режимі 10% роялтиді және өнімді бөлу бойынша өзгермелі жүйені қамтиды, бұл операторлардың кірістілігін шектеуі мүмкін. Соңғы жылдары ашықтықты арттыру және рәсімдерді жеңілдету бағытында реформалар жүргізілгенімен, бюрократия мен шешімдердегі жабықтық әлі де елеулі кедергі болып отыр.

Анголаның ОПЕК құрамынан шығуы өндіріс квоталарын орындаудағы қиындықтар мен жаңа инвестицияларға деген аса қажеттілікті көрсетеді. Елдегі бизнес жүргізу деңгейі әлемдегі ең төмендердің бірі болып қалып отыр, бұл шетелдік компаниялардың қатысуын одан әрі қиындатады.

6-кесте. Ангола және БАӘ – Өндіру және негізгі капиталдық шығындар, 2000–2030 жж.
Тәулігіне мың баррель (өндіру), Миллиард АҚШ доллары (капиталдық шығын)

БАӘ-дегі реттеу ортасы бизнес жүргізу үшін қолайлы жағдайларымен ерекшеленеді: пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын роялти салығы жоқ, ал мұнай өндіруден түсетін кіріске салынатын корпоративтік салық мөлшерлемесі 55% құрайды. Ұлттық мұнай компаниясы ADNOC өз операцияларын жаңғыртып, халықаралық мұнай-газ компанияларымен (IOC) серіктестікті белсенді түрде дамытып, технологиялық мүмкіндіктерін күшейтуде.

БАӘ-нің тәсілі шетелдік инвестицияларға ашықтықпен және жаңартылатын энергия көздеріне қарай әртараптандырумен сипатталады, бұл елді энергетикалық көшу үдерісіндегі өңірлік көшбасшы етеді. БАӘ-дегі бизнес жүргізу көрсеткіштері өңірдегі ең жоғары деңгейде қалып отыр, бұл елдің инвестициялар тарту саясатына адалдығын көрсетеді.

Қазақстан мен Әзербайжан

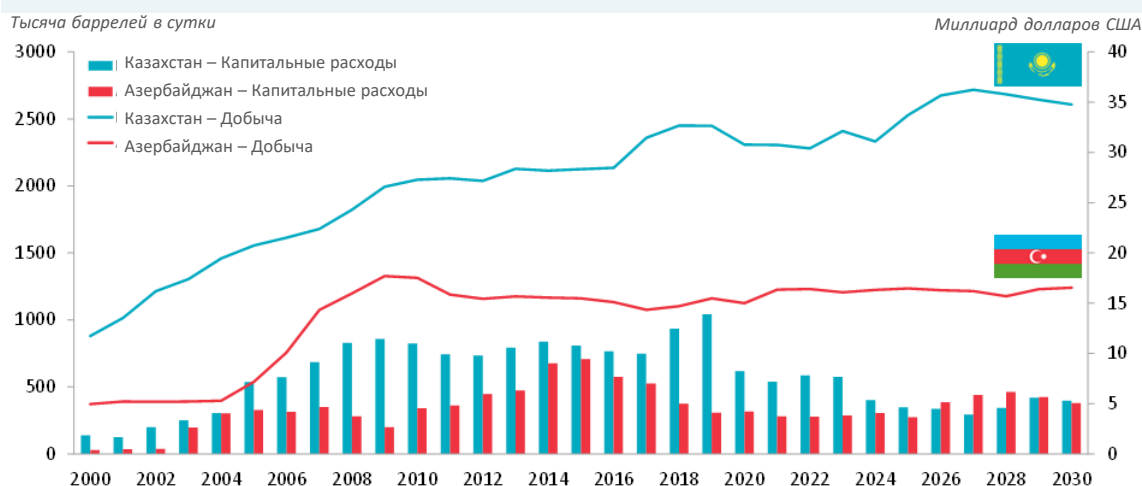
Посткеңестік кеңістіктегі көмірсутек қорлары айтарлықтай елдер — Қазақстан мен Әзербайжан — КСРО ыдырағаннан кейін ірі кен орындарын игеру үшін шетелдік инвестиция тарта алды: Азери–Чираг–Гүнешли, Қарашығанақ және Теңіз, кейінірек — Қашаған. Бұл жобалардың барлығы өнімді бөлу туралы келісімдер (ӨБК) немесе тұрақтандырылған келісімшарттар негізінде жүзеге асырылды. Бұл инвесторлар үшін жобалар сәтті іске асқан жағдайда тиімді, алайда мемлекет үшін стандартты салық режимімен салыстырғанда кірістілігі төмен келісімдер болды.

Мұндай келісімдер жасау табиғи ресурстарды пайдалануда ұлттық байлықтың сыртқа кетуіне байланысты және ашықтықтың жеткіліксіздігіне қатысты көптеген сұрақтар туғызды.

Әзербайжандағы ӨБК шарттары ашық болып табылады және 2040-жылдарға дейін ұзартылған болса, Қазақстанда бұл келісімдер әлі де кең ауқымды пікірталастар мен болжамдардың тақырыбы болып отыр. Ең ірі жобалардың мерзімі 2030-жылдары аяқталады, оның алғашқысы — Теңіз жобасы, 2033 жылы. Айта кетерлігі, Теңіз жобасы (жобаның ең ірі акционері — Chevron) компанияға 2025 және 2026 жылдары сәйкесінше 5 және 6 миллиард АҚШ долларынан астам еркін ақша ағынын қамтамасыз етеді. Сол сияқты, бұл алып кен орындары көптеген ірі компаниялар үшін тұрақты ақша ағынын қамтамасыз ететін стратегиялық маңызды активтер ретінде қарастырылады. Алайда, 2030-жылдары Қазақстан мүддесіне сай ӨБК шарттарын ішінара қайта қарау мүмкіндігі бар.

Геологиялық барлауға ынталандырудың болмауы (мысалы, кэрри қаржыландыру шарты) және жаңа ӨБК келісімдерін жасауға тыйым салу Қазақстанды шетелдік капитал үшін тартымсыз етті. Ірі жобалардан тыс Қазақстанда да, Әзербайжанда да ресурстық база толығымен игерілген және жұмыс істеп тұрған кен орындарындағы қорлар тез сарқылып келеді. 15–20 жылдық үзілістен кейін геологиялық барлау белсенділігін қайта бастау және жаңа мақсаттар қою инвесторлардың қызығушылығын оятуы мүмкін, алайда жаңа келісімдердің шарттары мен ірі кен орындарын ашу әлеуетіне қатысты сұрақтар сақталып отыр.

7-кесте. Қазақстан және Әзербайжан – Өндіру және негізгі капиталдық шығындар, 2000–2030 жж.
Тәулігіне мың баррель (өндіру), Миллиард АҚШ доллары (капиталдық шығын)

Дереккөз: Rystad Energy зерттеулері мен талдауы

Қазақстан мұнай-газ саласының жетістіктері мен қиындықтарын қатар бастан кешіп, өзіндік тарихын қалыптастырып келеді. Тәуліктік өндіру көлемі рекордтық деңгейге жеткенімен, егде кен орындарының жағдайы, геологиялық барлау нәтижелілігі және бірқатар нысандардағы әлеуметтік шиеленіс — алаңдаушылық тудыратын мәселелер. Бұған экономикалық тұрғыда тиімді қорлардың азаюы мен операциялық шығындардың артуы себеп болып отыр.

Қазақстан өзге елдердің тәжірибесінен — оң және теріс жақтарынан да — көптеген сабақ ала алады. Алайда мұнай-газ саласының тұрақты табысы үш негізгі фактордың үйлесімі арқылы ғана мүмкін болады.

Біріншісі — бұл өзінің ресурстық базасы. Қазақстан дәстүрлі көмірсутек ресурстарына бай. Олардың толық көлемін растау және экономикалық әлеуетін бағалау үшін геологиялық барлауды қайта жандандыру қажет. Бұл көбінесе шетелдік инвестициялар мен озық технологияларды тартуды талап етеді. Жаңа аумақтардағы барлаумен қатар, егде кен орындарында өндіруді сақтап қалу үшін іргелес учаскелерді игеру ерекше маңызды. Бұл жерде қалдық қорларды айналымға енгізуде мұнай қайтарымын арттыру технологиялары (EOR) негізгі рөл атқарады.

Екіншісі — бұл тиімді фискалдық режим. Шетелдік капитал мен технологияларды тарту үшін Қазақстанның салық жүйесі тұрақты, болжамды және өзге елдермен салыстырғанда бәсекеге қабілетті болуы тиіс. Қазіргі таңда бұл мәселе ашық күйінде қалып отыр. Елде күрделі әрі капиталды қажет ететін жобаларды іске асыруға арналған, әлемде кең тараған ӨБК (өнімді бөлу туралы келісім) форматы жойылып, оның орнына тиімділігі әлі дәлелденбеген ЖМШ (жетілдірілген модельдік шарт) енгізілді. Қазіргі уақытта әзірленіп жатқан жаңа Салық кодексінің ережелері саланың инвестициялық тартымдылығын арттырмайды, ал ішкі нарыққа мұнайды нарықтық емес бағамен міндетті жеткізу талабы барлау мен кен орындарын игеруге салынатын инвестицияны тежеуді жалғастыруда.

Үшіншіден, нарықтардың құбылмалылығының артуы мен геосаяси тұрақсыздық жағдайында жобаларды жүзеге асырудың қысқа циклдері соңғы инвестициялық шешім қабылдаудан (FID) бастап жобаны жүзеге асыру кезеңіне дейінгі пайда алуда аса маңызды болуда. «Уақыт – ақша», және Гайана мен Мысыр мысалдары жобаларды жылдам іске қосудың артықшылықтарын айқын көрсетеді. Осындай табысқа қол жеткізу үшін Қазақстанға сапалы (цифрландырылған) геологиялық және аналитикалық деректерге қолжетімділікті, заманауи жабдықтары мен білікті персоналы бар сенімді мұнайсервис мердігерлерін, сондай-ақ ОПЕК+ квоталары сияқты жасанды шектеулерсіз өндіріленген мұнайды сату мүмкіндігін қамтитын дамыған инфрақұрылым қажет.

Жоғарыда аталғандардың барлығы Қазақстандағы мұнай-газ саласын реттеудің сапасына тікелей байланысты. Тиімді реттеуші орта ЖІӨ-нің тұрақты өсуін қамтамасыз етіп, тікелей (соның ішінде шетелдік) инвестицияларды тартуға, теңгенің тұрақты бағамын қолдауға және соңында елдің жалпы гүлденуіне ықпал етеді. Өз даму жолының бірегейлігіне қарамастан, Қазақстанға ұқсас елдердің тәжірибесін мұқият зерделеп, саяси, экономикалық және мәдени ерекшеліктерін ескере отырып, ең сәйкес практикаларды бейімдеу қажет.

Rystad Energy Rystad Energy туралы ақпарат

Rystad Energy — энергетика саласындағы зерттеулер мен аналитика бойынша жетекші тәуелсіз халықаралық компания, ол клиенттерге болашақ энергетика саласында бағдар алуға көмектеседі. Жоғары сапалы деректер мен сараптамалық пікірлерді қамтамасыз ете отырып, компанияның халықаралық командасы бизнеске, үкіметтерге және ұйымдарға негізделген шешімдер қабылдауға жәрдемдеседі.

Rystad Energy өнімдері мен шешімдерінің кең портфелі жаһандық энергетика негіздерінің барлық аспектілерін қамтиды, оның ішінде мұнай-газ саласы, жаңартылатын энергия көздері, таза технологиялар, жабдықтау тізбектері және электр энергиясы нарықтары бар. Компанияның штаб-пәтері Норвегияның Осло қаласында орналасқан, ал кең ауқымды жаһандық желі арқылы деректер, аналитика, консультациялық және білім беру қызметтері клиенттерге нарықта бәсекелестік артықшылық береді. Қосымша ақпарат алу үшін www.rystadenergy.com сайтына кіріңіз.

ENERGY Insights & Analytics туралы ақпарат

«ЭНЕРГИЯ» аналитикалық орталығы» ЖШС (ENERGY Insight & Analytics) — KAZENERGY қауымдастығы мен IT-компаниясы AppStream бірлесіп құрған кәсіпорын. Компания Қазақстанның мұнай, газ және электр энергетика салалары үшін деректердің, аналитикалық ақпараттың және ұсыныстардың басым көзіне айналуға ұмтылады. Бұл шешім қабылдаушыларға негізгі салалық көрсеткіштерді талдап, болжауға, сондай-ақ нарықтағы ірі ойыншылар туралы толық ақпарат алуға мүмкіндік береді. ENERGY Insight & Analytics қызметі аналитиканың толық циклін қамтиды: сипаттамалық, диагностикалық, болжамдық және нұсқаулық аналитика кезеңдері. ENERGY Insight & Analytics-тің негізгі құралы әрі өнімі — өздерінің әзірлеген EXia аналитикалық платформасы, ол деректерді анықтау, локализациялау, форматтау және негізгі талдау мен болжам сценарийлері үшін ең тиімді түрде ұсынуға арналған.

Қосымша ақпарат алу үшін www.exia.kz сайтына кіріңіз.

Авторлар

Эрик Холм Рейсо

EMEA

Rystad Energy Басқарушы
директоры

erikre@rystadenergy.com

Әлихан Байдусенов

ENERGY Insights & Analytics
Аға серіктесі

a.baidussenov@exia.kz

Крис Бут

Rystad Energy Бизнесі дамыту жөніндегі
Аға менеджері

chris.boot@rystadenergy.com

Денис Корсунов

ENERGY Insights & Analytics Серіктесі

d.korsunov@exia.kz

Disclaimer

This document has been prepared by Rystad Energy and ENERGY Insights & Analytics (The Companies). The document is not intended to be used on a stand-alone basis but in combination with other material or in discussions. The document is subject to revisions. The Companies are not responsible for actions taken based on information in this document. The information contained in this document is based on the Companies' global energy databases and tools, public information, industry reports, and other general research and knowledge held by the Companies. The Companies do not warrant, either expressly or implied, the accuracy, completeness or timeliness of the information contained in this report. The document is subject to revisions. The Companies disclaim any responsibility for content error. The Companies are not responsible for any actions taken by the "Recipient" or any third-party based on information contained in this document.

This report may contain "forward-looking information", including "future oriented financial information" and "financial outlook", under applicable securities laws (collectively referred to herein as forward-looking statements). Forward-looking statements include, but are not limited to, (i) projected financial performance of the Recipient or other organizations; (ii) the expected development of the Recipient's or other organizations' business, projects and joint ventures; (iii) execution of the Recipient's or other organizations' vision and growth strategy, including future M&A activity and global growth; (iv) sources and availability of third-party financing for the Recipient's or other organizations' projects; (v) completion of the Recipient's or other organizations' projects that are currently underway, under development or otherwise under consideration; (vi) renewal of the Recipient's or other organizations' current customer, supplier and other material agreements; and (vii) future liquidity, working capital, and capital requirements. Forward-looking statements are provided to allow stakeholders the opportunity to understand the Companies' beliefs and opinions in respect of the future so that they may use such beliefs and opinions as a factor in their assessment, e.g. when evaluating an investment.

These statements are not guarantees of future performance and undue reliance should not be placed on them. Such forward-looking statements necessarily involve known and unknown risks and uncertainties, which may cause actual performance and financial results in future periods to differ materially from any projections of future performance or result expressed or implied by such forward-looking statements. All forward-looking statements are subject to a number of uncertainties, risks and other sources of influence, many of which are outside the control of the Companies and cannot be predicted with any degree of accuracy. In light of the significant uncertainties inherent in such forward-looking statements made in this presentation, the inclusion of such statements should not be regarded as a representation by the Companies or any other person that the forward-looking statements will be achieved.

The Companies undertake no obligation to update forward-looking statements if circumstances change, except as required by applicable securities laws. The reader is cautioned not to place undue reliance on forward-looking statements.

Under no circumstances shall the Companies, or their affiliates, be liable for any indirect, incidental, consequential, special or exemplary damages arising out of or in connection with access to the information contained in this presentation, whether or not the damages were foreseeable and whether or not the Companies were advised of the possibility of such damages.